

1. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim 1815 – 1830 .

Konstytucja oktrojowana – konstytucja nadana przez głowę państwa.

Autonomia - częściowa niezależność części terytorium danego kraju, zamieszkałego najczęściej przez mniejszość narodową.

1. Królestwo Polskie

a) Powstało na kongresie wiedeńskim. Było połączone unią personalną z Rosją.

b) Car rosyjski **Aleksander I** nadał Królestwu Polskiemu konstytucję, której autorem był książę **Adam Czartoryski**. Była to bardzo **liberalna konstytucja**.

- gwarantowała szeroki **zakres autonomii**: polskie wojsko, administracja, dwuizbowy sejm, język polski językiem urzędowym, a urzędy miały być obsadzone tylko przez Polaków,
- **car stawał się królem Polski** z szerokimi **uprawnieniami**: kierował polityką zagraniczną państwa, był zwierzchnikiem sił zbrojnych, posiadał inicjatywę ustawodawczą (proponował ustawy), mianował urzędników i senatorów, zwoływał i rozwiązywał sejm, który podejmował decyzje tylko w sprawach powierzonych mu przez króla,
- pod nieobecność króla władzę w Królestwie miał pełnić **namiestnik** – został nim **gen. Józef Zajączek**,
- **władzę ustawodawczą** sprawował **sejm**. W jego skład wchodził król, senat i izba poselska. W izbie poselskiej zasiadali posłowie wybierani na 6-letnią kadencję na sejmikach szlacheckich oraz zgromadzeniach gminnych. Senatorów powoływał władca dożywotni. Sejm uchwalał prawo cywilne i karne, a także decydował o budżecie i podatkach.
- **Rada Stanu** przygotowywała projekty ustaw dla króla.
- **Rada Administracyjna** stanowiła część Rady Stanu. Składała się z pięciu ministrów i innych osób powoływanych przez króla. Doradzała władcy i namiestnikowi, a także wprowadzała w życie wydawane przez nich postanowienia,
- konstytucja gwarantowała szerokie prawa obywatelskie: wolność słowa i druku, wolność wyznania, równość wszystkich obywateli wobec prawa.

c) Gospodarka, kultura i oświata w Królestwie Polskim

- Podstawą gospodarki było rolnictwo. Zmiany w rolnictwie: zaczęto stosować płodozmian, wykorzystywać maszyny rolnicze. Upowszechniono uprawę buraków cukrowych i ziemniaków. Powstał przemysł spożywczy: gorzelnictwo i cukrownictwo.
- Utrzymano wolność osobistą chłopów z czasów Księstwa Warszawskiego.
- Utworzono Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, które udzielało kredytów na modernizację gospodarstw.
- Przemysł. Trzy główne ośrodki przemysłowe: Łódź, w której rozwijał się przemysł włókienniczy. Powstało Zagłębie Dąbrowskie z przemysłem wydobywczym oraz nadal rozwijało się Zagłębie Staropolskie z przemysłem wydobywczym i hutniczym. Rozwijała się również Warszawa .

d) **Książę Ksawery Drucki – Lubecki** został ministrem skarbu. Utworzył **Bank Polski** i dbał o rozwój gospodarczy. Przyczynił się do otwarcia rynku rosyjskiego na towary polskie po zniesieniu cła. Poparł budowę Kanału Augustowskiego, który połączył dorzecze Wisły i Niemna.

e) Utworzono **Uniwersytet Warszawski** i wyższe szkoły zawodowe, a także sieć szkół elementarnych. Na ziemiach wcielonych do Rosji działał Uniwersytet Wileński i Liceum w Krzemieńcu.

f) W Warszawie utworzono **Towarzystwo Przyjaciół Nauk** na czele ze Stanisławem Staszicem, a później Julianem Ursynem Niemcewiczem

2. Zabór pruski – Wielkie Księstwo Poznańskie.

- a) Było częścią Królestwa Prus. Na czele księstwa stał namiestnik – **książę Antoni Radziwiłł**.
- b) Księstwo otrzymało pewien **zakres autonomii**: namiestnik był Polakiem, język polski obowiązywał w szkołach i w sejmie prowincjonalnym.
- c) W 1823 r. przeprowadzono **uwłaszczenie** chłopów – nadanie chłopom użytkowanej przez nich ziemi, oraz **oczynszowanie** – zniesienie pańszczyzny na rzecz czynszu. Uwłaszczenie objęło tylko bogatych chłopów, których stać było na wykupienie ziemi. Rolnictwo doskonale się rozwijało. Wprowadzono nowoczesne techniki uprawy roli, maszyny rolnicze, nowoczesne uprawy. Rozwijał się przemysł przetwórczy.
- d) w latach 40-ych XIX w. zniesiono autonomię, a Wielkie Księstwo Poznańskie stało się prowincją.
- e) język polski nadal był używany w urzędach, sądach i szkolnictwie, Polacy mogli sprawować urzędy. Władze nie zgodziły się na utworzenie uniwersytetu.
- f) 1825 r. – wprowadzono obowiązek szkolny dla dzieci od 6 roku życia.
- g) Duże znaczenie dla rozwoju kultury polskiej miały wielkie rody ziemiańskie. Raczyńscy otworzyli w Poznaniu Bibliotekę Raczyńskich, a Działyńscy w Kórniku stworzyli wspaniałą kolekcję sztuki polskiej.

3. Zabór austriacki – Galicja

- a) sytuacja ekonomiczna Galicji była najgorsza spośród wszystkich zaborów. Gospodarstwa rolne były rozdrobnione i nie były samowystarczalne. Wsie były biedne i przeludnione.
- b) W 1948 r. zniesiono pańszczyznę i przeprowadzono uwłaszczenie chłopów.
- c) Galicja nie była żadnych okręgów przemysłowych. Rozwijały się tylko kopalnie soli w Bochni i Wieliczce.
- d) W 1827 r. we Lwowie powstał Zakład Narodowy im. Ossolińskich – zakład naukowy i kulturalny, który mieścił bibliotekę i wydawnictwo.